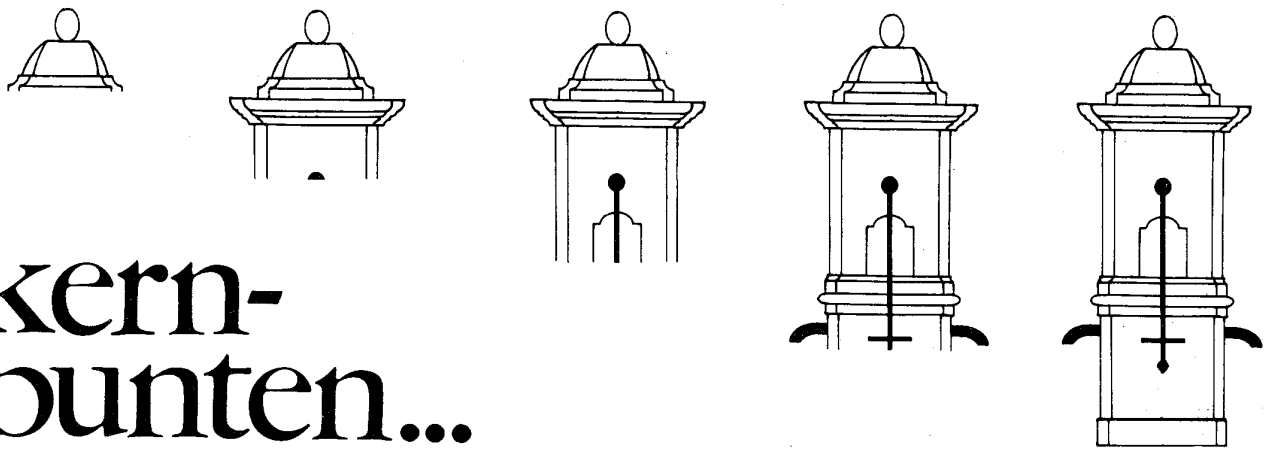

kern-punten...

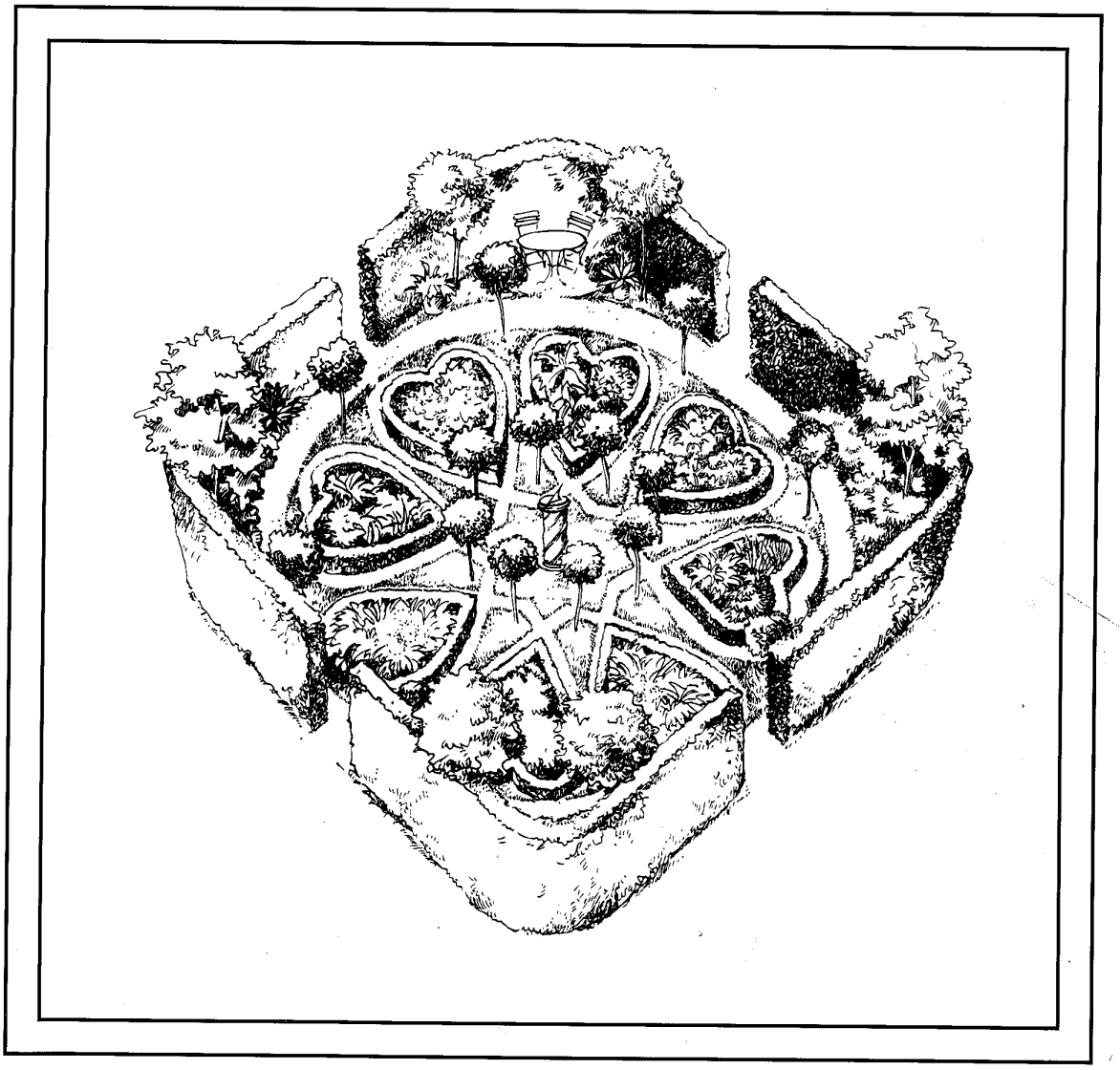

Vereniging ,,De Oude Dorpskern'' te Noordwijk

32

Kernpunten 32...
Tuinnummer

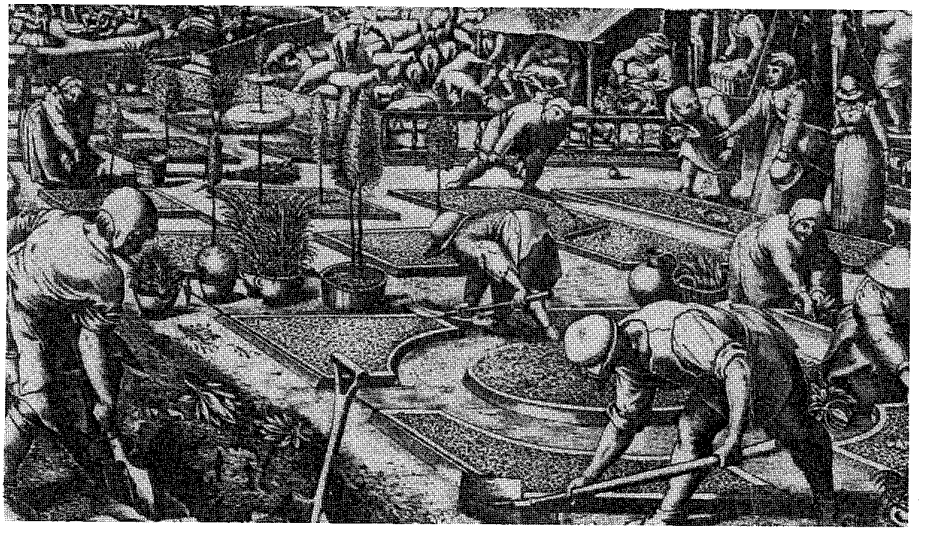

Een stadstuin volgens Pieter Brueghel de Oude.

Tiende jaargang, nr 32, juni 1996

Inhoudsopgave

Colofon	pag 2
Van de Voorzitter	pag 3
Open tuinen, Noordwijk 1996	pag 4
Kunst te kijk	pag 7
Route open tuinen, Kunstexpositie	pag 8
Open tuinen, vervolg	pag 10
Bloembollenbedrijf P.B. van Eeden	pag 10
Kunstexpositie	pag 11
Waar komt de naam tuin vandaan	pag 12
De tuin in de loop der eeuwen	pag 14

32

Open tuinen, Noordwijk 1996

Hieronder volgt een korte impressie van de opengestelde tuinen. In de route zijn ook de kunstexposities opgenomen.
Bepaal zelf een keus uit de exposities en tuinen die u wilt bezoeken. Met behulp van het kaartje op blz 8 en 9 kunt u dan een eigen route maken.

MET KLEM VRAGEN WIJ U:

* *Kleine kinderen aan de hand te nemen of op de arm te houden.*
De meeste tuinen zijn niet groot en niet gemaakt voor een grote stroom bezoekers.
* ***Honden thuis te laten.***

Anneke Hekkens

De tuin van de 'Lindenhof' en de tuin van de Grote of St. Jeroens Kerk
Voordat u aan de tuinroute begint adviseren wij u eerst een blik te werpen in de tuin van de 'Lindenhof' en een rondje om de kerk te lopen.

De 'Lindenhof' tuin: hoek Lindenplein/Voorstraat. (niet open voor publiek)
Grenzend aan de 'Markt onder de Linden, op het Lindenplein ligt de Lindenhof met zijn 120 m diepe tuin aan de achterzijde begrensd door de Lindenhofstraat. Noordwijk prijst zich gelukkig dat deze historische tuin behorend bij 'de Lindenhof' onverdeeld bewaard is gebleven en zich nog midden in de oude dorpskern uitstrekt. De tuin heeft grote bloeiperioden gekend; honderden exotische planten sierden eertijds huis en oranjerie. Uitgaande van de oude bomen werd de tuin enige jaren geleden herschapen in een engelse landschapstuin. Op dit moment ondergaat de tuin weer een gedaanteverwisseling. Formele tuinstijl keert terug in de tuin. De zijtuin met de monumentale beuk blijft in stand; hier prijkt een bijzonder mooi beeld van Flora. De ingang van de zijtuin wordt geflankeerd door twee oude platanen. Hier reden vroeger de koetsen in en uit.

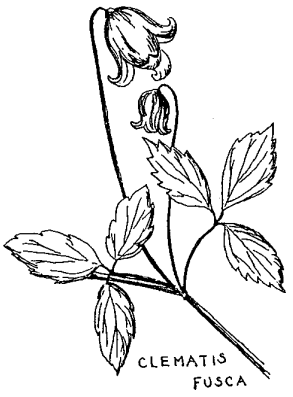

De Grote of St. Jeroenskerk.
Langs de scheidingsmuur van de kerk liggen 'tuintjes met een grote verscheidenheid aan heemplanten, geplant naar eigen biotoop. In het verwilderingsdeel bloeit in het vroege voorjaar de primula veris. In de zomer trekken de kleuren van veel wilde bloemen de aandacht.
De kerk is het bekijken zeker waard. Op zaterdag is de kerk open van 10.00 - 17.00 uur. U treft er een expositie aan.

1. Familie Groenewoud, Heilige Geestweg 44
Vanaf het terras, achter het huis, heeft men een mooi overzicht over de diepe tuin. De tuin is volledig beplant met heesters, bomen en planten. Kleine paadjes slingeren erdoor heen en geven je het gevoel dat je door een grote border loopt Achter de vijver, onttrokken aan het oog door bamboe, ligt een zonnig terrasje.
Er wordt veel zelf gekweekt en gestekt in de kas. Maar ook met tuinvrienden worden planten uitgewisseld of onderweg op reis gekocht. Dit geeft de tuin jaarlijks een ander aanzien.
Tussen de vele bijzondere vaste planten worden 'met de franse slag' éénjarigen gezet. De grote verscheidenheid aan soorten trekt veel vogels en insekten aan, waaronder prachtige vlinders. Het is een tuin die regelmatig van kleur verandert omdat er telkens iets anders in bloei staat. De potten vol kleur op het terras completeren deze 'cottage garden'.

2. Familie Lindhout, Wilhelminastraat 30
Wie zich via de fleurige voortuin door de poort naar de achterkant van het huis begeeft, ontwaart een verrassend diepe achtertuin. Deze tuin stamt uit het begin van deze eeuw. Tot 1970 was het meer dan 90 jaar oude huis bewoond door de grootvader van de huidige bewoner. Aangezien de tuin toen sterk verwaarloosd was, is er van de oorspronkelijke aanleg weinig meer te vinden. Aan de naam Lindhout is het kweken van vroeger kruiden en tegenwoordig bollen verbonden. Tuinieren wordt hier als een hobby ervaren.
Vanaf het terras heeft men een mooi uitzicht op de lager gelegen tuin, die 100 m diep is en verdeeld in sier-, groente-, en fruittuin. Langs het pad naar het kasje, dat daar al sinds de twintiger jaren is, bevinden zich kolossale Hosta's; ze gedijen er al zo'n 65 jaar.
Voorbij de sier-en fruittuin komt men bij de groente. Kunstmest en bestrijdingsmiddelen zijn hier taboe; er wordt uitsluitend met zelfgemaakte compost gewerkt. Helemaal achter in zijn de resultaten te zien van het stekken van Buxus, dat als een hobby wordt beschouwd. De wind krijgt hier weinig kans doordat de tuin rondom beschermd wordt door heggen. Een bijna ouderwetse tuin voor Noordwijk-Binnen.

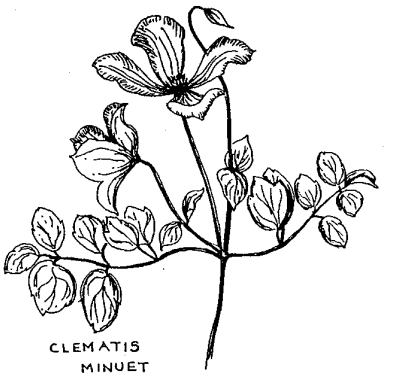

3. Familie van Hall, Voorstraat 69, ingang tuin links van het woonhuis, door de poort langs het atelier.
Achter het huis met de hoge stoep gaat een 50 m diepe tuin schuil. De bijna helemaal ommuurde tuin grenst aan de achterkant aan de Offemweg. Huis en tuin dateren uit 1762 en hebben in de loop der jaren vele gedaanteveranderingen ondergaan.
Enkele jaren geleden werd in overleg met de tuin- en landschapsarchitect Dick Beyer, een ontwerp gemaakt. De tuin moest strak van lijn worden, niet te romantisch, met op enkele assen een beeld. 'Ruimte, plekken en lijnen creëren, uitgaande van de architectuur van het 'huis', luidde de wens van de beeldhouwster Maja van Hall.
De lange gang die het huis in tweeën deelt, wordt in de tuin door getrokken tot bijna achterin. Hier loopt het pad uit in een 'groen' prieel in aanbouw. De 'muren' zijn van beukenhaag en het 'plafond' wordt gevormd door 4 dakplatanen.
Het midden van de tuin is groen, gazons, rust. Dwars op het pad van de middenas lopen rechte paden die toegang geven tot de paden langs de monumentale zijmuren. Langs de muur aan de zonnekant liggen aan weerskanten van het pad brede, kleurige borders. Terwijl een rij lindebomen erlangs refereert aan de oude linden die de Voorstraat al eeuwen aanzien geven. De andere lange zijde ligt in de schaduw en is een spel van groen en vorm. Het parkachtige aanzien met de lange rechte paden doen bijna aan een kloostergang denken. Hier kan men tot rust komen.
Zonder dat dit de opzet was is het ook een functionele tuin geworden waarin de beelden letterlijk een natuurlijke plaats hebben gekregen.
Het beplanten van de borders gebeurt 'uit de losse hand'. Er is ruimte voor een Crambe cordifolia, maar ook voor bijzondere boompjes aan begin en eind van het plantenvlak. Beschut tegen de warme muur staat o.m. een perzikboompje, mooie rozen, clematissoorten maar ook frambozen. In de winter vormen grote groepen bloeiende Helleborus foeti dus lindegroene plekken.

4. Familie Trimbos, Voorstraat 64, ingang via de grote groene poort
let op: de tuin is alléén op zaterdag open.
Hoewel de tuinen aan dit stuk van de Voorstraat niet zo diep zijn, grenzen ze allemaal aan de grote tuin van de 'Lindenhof'. De bomen van de 'Lindenhof' vormen een prachtig decor en geven de tuinen daardoor extra diepte.
De tuin van de familie Trimbos werd 6 jaar geleden ontworpen en aangelegd. Vanaf het terras gaan er een paar treden naar beneden tot het tuinniveau. De indeling met de afscheiding van haagbeuk om de kruidentuin maakt dat de tuin niet in een oogopslag is te overzien. Doordat een deel van het huis uitspringt geeft dat van binnen uit verschillende zichtlijnen. De hele tuin is ommuurd.

Die muren zijn in het ontwerp niet weggedrukt, maar juist benadrukt. Links en rechts van het middenterras liggen plantvakken op verschillend niveau. Aan het eind van de middenas staat uitnodigend tegen de muur een grote bank. Er zijn trouwens afhankelijk van de zonnestand, verschillende zitjes gecreëerd. De vijver was een plan van de kinderen. Het is een verrassende tuin die in de zomer door de voorliefde voor veel bloemen een weelderige sfeer uitstraalt. De beplanting wordt waar nodig aangepast op soorten die goed gedijen; 'tenslotte is een tuin nooit af!'

5. Familie Gerritse, Hogeweg 20, de eerste woonark
Achter het landgoed Offem, aan de doodlopende Hogeweg bij de eerste woonark ligt een echte liefhebberstuin Een uniek plekje want er is aan alle kanten uitzicht, maar ook veel wind! Vóór de woonboot ligt, oplopend naar de weg, een door borders omzoomd gazonnetje. Daarnaast de 'moestuin' met koude kasjes voor de kweek. Hierin worden dahlia's, gladiolen, fresia's of irissen overgehouden of voorgetrokken. Het schuine randje naar het water toe zou je een soort rotstuintje kunnen noemen. Vanuit de boot geeft dit een vrolijke aanblik. Vervolgens glijdt de blik door over het water onder een groene koepel door, richting Offem. Aan de andere kant van de boot is een stukje water afgeschermd tegen de zwanen om planten als waterlelies de kans te geven te gedijen.
Aan de voorkant van de tuin is een besloten zithoekje; hier staat de koffie klaar. De borders zijn in cottagestijl beplant. Tussen de vaste planten wordt met éénjarigen de gaatjes opgevuld. Mevrouw Gerritse houdt van een mooi dichtgegroeide tuin waarin alles luchtig in elkaar groeit. Ook de overkant van de weg wordt bijgehouden. In het vroege voorjaar staan hier de narcissen te bloeien.

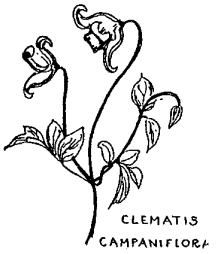

6. Tuin Familie Oudshoorn, Hoogtij 165, ingang door de poort.
Aan de buitenrand van de nieuwbouwwijk 'Vinkenveld', ligt een hoekhuis met een royale hoektuin. Acht jaar geleden werd het huis gebouwd en sindsdien is er gevochten tegen de niet aflatende wind die rechtstreeks over de duinen en bollenvelden komt aanstormen. Toch is het de moeite waard om te zien wat er met veel inventiviteit en liefde onder moeilijke omstandigheden kan ontstaan; nl. een tuin met veel verrassingen en afzonderlij ke hoekjes.
Door de poort loopt men langs de kerseboom, die lekkere, wat zilte kersen levert. Eronder een pad met rondjes, bestraat met klinkertjes. Links van het huis loopt een sloot. De tuin is naar de sloot toe verlaagd. Hier ligt een drassig stukje met bamboe, rabarber en andere vochtminnaars tussen stenen. Het maakt een oosterse indruk. Verder langs de sloot loopt een vlonderterras, van de rest van de tuin afgeschermd door een Eleagnus haag.
Achter het huis ligt een terras pal op de zon, met aansluitend een gazon.
Om nog enige schaduw te vinden is aan de achterkant een pergola gezet. Een hoekje 'zuurminnaars' als Camellia, Rhododendron en een goed aangeslagen kerstboom geven diepte aan die hoek. In het gras zijn, in de kleuren blauw en roze, kleine bordertjes ingeplant. De omzoming van Buxusplantjes is nog jong. De afscheiding met de buren staat nog op het programma. Op veel plaatsen zijn mooie klimmers te vinden waaronder veel soorten Clematis.
Het is een bijzondere familietuin, hoewel er veel kindervoetjes doorlopen en kinderhandjes niet altijd tuinvriendelijk bezig zijn, straalt de liefde voor het tuinieren ervan af.

7. Familie van den Oever, Dompad, ingang naast het vogelasiel.
Achter het voormalige politiebureau lag tot voor enkele jaren een grote parkeerplaats. Door de bijzondere medewerking van de familie Oostlander, de huidige eigenaren, en de inzet van vrienden en kennissen, is het de heer en mevrouw van den Oever gelukt een parkeerplaats om te zetten in een tuin met een vijver, een grasperk, een moerasje, een aantal sier- en vruchtboompjes en klein fruit. Langs de muur zijn stekken van klimop gepoot om de tuin op den duur een intiemer karakter te geven. Naast een terras is er een zitje met een afscheiding gezet om in alle rust van de tuin te kunnen genieten. De beukenhaag heeft het nog zwaar te verduren,daarom staan er rietmatten voor. In drie vakken staan allerhande vaste planten, terwijl er een vak speciaal aan rozen is gewijd. De heer en mevrouw van

den Oever die de tuin 'adopteerden' voelen zich zeer bevoorrecht dat ze op hoge leeftijd zich nog zó op een dergelijke tuin kunnen uitleven.
Expositie Keramiek: In de tuin is een expositie te zien van de dames:
Corry Brouwer, Peggy Noort en Anny van den Oever.

8. Familie van Egmond, Oude Zeeweg 5
Voortuin.
Achter zeewind bestendige hulsthagen ligt een verrassend mooie voortuin. Het ontwerp is afgestemd op de omgeving en de stijl van het uit de vorige eeuw daterende huis. Hier aan de rand van de Breloft lagen vroeger de kruidenvelden. Deze voortuin zou je een kleine kruidhof kunnen noemen. De formele belijning van groene hagen en bestrating met klinkers contrasteren met de luchtige, romantische beplanting in kleuren wit, roze en blauwtinten. De tuin is in twee compartimenten ingedeeld. In het ene deel ligt een vijver. Als je op het bankje achter de vijver zit, weerspiegelen er de twee puntdaken van het huis in. Het geeft een goed ruimtelijk effect in deze omsloten tuin. Het andere vlak is beplant met voornamelijk vaste planten. Er boven 'wuiven' kleinbloemige Rosa 'Swany' op stam. Vanaf het vroege voorjaar tot in de late zomer is er wat in bloei. De als haken geplaatste hagen geven grote privacy. Vanuit de keuken biedt de tuin door de groenblijvende elementen en mooie harde materialen, ook in de winter een goede aanblik. De achtertuin is niet opengesteld. Die is voorlopig nog 'speelterrein' voor de kinderen.

9. Familie Van Cappellen, Prins Hendrikweg 34
Tegen de helling van een duin werd met behulp van Duitse natuursteen, een 'etagetuin' aangelegd. Het duinzand werd grondig vermengd met bemeste tuinaarde. Om grond en water zoveel mogelijk vast te houden zijn veel lage, bodem bedekkende planten toegepast. Ook grijze planten kunnen goed tegen zout en wind. Bijvoorbeeld Artemisia soor ten, Santolina, Lavandula, Dianthus, Limonium, Latifolium, Verbascum en papavers. Om het watergebruik te beperken is in 1996 de voorkeur gegeven aan droogte minnende planten.
In het voorjaar zijn de kleuren overwegend geel, blauw en grijs. Later in het seizoen overheersen grijs, blauw en roze. In de winter zorgt o.a. Ilex 'Blue Angel' voor kleur. Het is een langzame groeier, bovendien de enige hulstsoort die tegen wat wind en zoute neerslag kan.

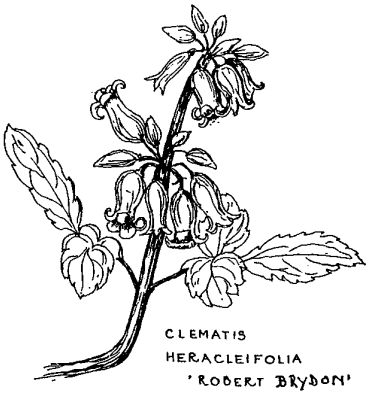

10. Familie Scholten, Nieuwe Zeeweg
Ingang via de corridor tussen de panden nr. 1 en 3
let op: Op zaterdag gesloten na 4 uur.
De tuin, die dit jaar 14 jaar oud is, is qua opbouw en lijnenspel hetzelfde gebleven. De afgesloten tuin is ontworpen in harmonie met de architectuur van het huis en de apotheek, waarbij schuine lijnen in borders, gazon en bestrating terug te vinden zijn. Grote heester- en struikpartijen, doorweven met rozen, maken deel uit van het ontwerp en passen hier goed in.
De vijverpartij met levende have is een lust voor het oog.

Kunst te kijk in Noordwijk Binnen.

Er is inmiddels een traditie ontstaan om U tijdens het tuinenweekend mede te laten genieten van kunst in al zijn facetten.
In de Voorstraat zijn ook dit jaar weer verschillende exposities te bezichtigen.
In de kerk een groep kunstenaars die in het gebied tussen Haarlem en Wassenaar actief zijn en onder de naam Kunstkring 88 exposeren.
Bijzonder zal zeker het werk van de Catalaanse beeldhouwer Luis Blanc zijn in het koetshuis van Voorstraat 69.

Houdt u van muziek? In de directe omgeving van de exposities zal Ierse muziek te beluisteren zijn; het kerkorgel wordt bespeeld en het Sassenheim kwartet treedt op. In restaurant Royal kunt u genieten van goede oude Jazz.

ROUTE OPEN TUINEN
en KUNSTEXPOSITIES

STARTPUNT
'Markt onder de Linden'

1 Tuin Fam. Groenewoud
Heilige Geestweg 4

2 Tuin Fam. Lindhout
Wilhelminastraat 30

3 Tuin Fam. van Hall
Voorstraat 69
met beelden van Maja van Hall

4 Tuin Fam. Trimbos
Voorstraat 64

5 Tuin Fam. Gerritse
Hogeweg 20, de eerste woonark

6 Tuin Fam. Oudshoorn
Hoogtij 165

7 Tuin Fam. van den Oever
ingang Dompad, naast het vogelasiel

8 Tuin Fam. van Egmond
Oude Zeeweg 5

9 Tuin Fam. van Cappellen
Prins Hendrikweg 34

10 Tuin Fam. Scholten
Nieuwe Zeeweg 1-3

11 Bloembollenbedrijf, P.B. van Eeden
Voorstraat 114/116

GROENLUNCH IN
RESTAURANT ROYAL

A. Presentatietent.
Lindenplein

B. Grote of St. Jeroenskerk
op zaterdag is de kerk open
van 10.00 uur - 17.00 uur
Expositie Kunstkring 88
orgelmuziek Jacco v. Leeuwen,

C. Expositie 'Drieluik Antiek'
Voorstraat 57, Andrea van Dongen.

D. Familie Berntsen,
Voorstraat 59, Maaike Keyzer

E. Familie van Hall,
Voorstraat 69, Luis Blanc

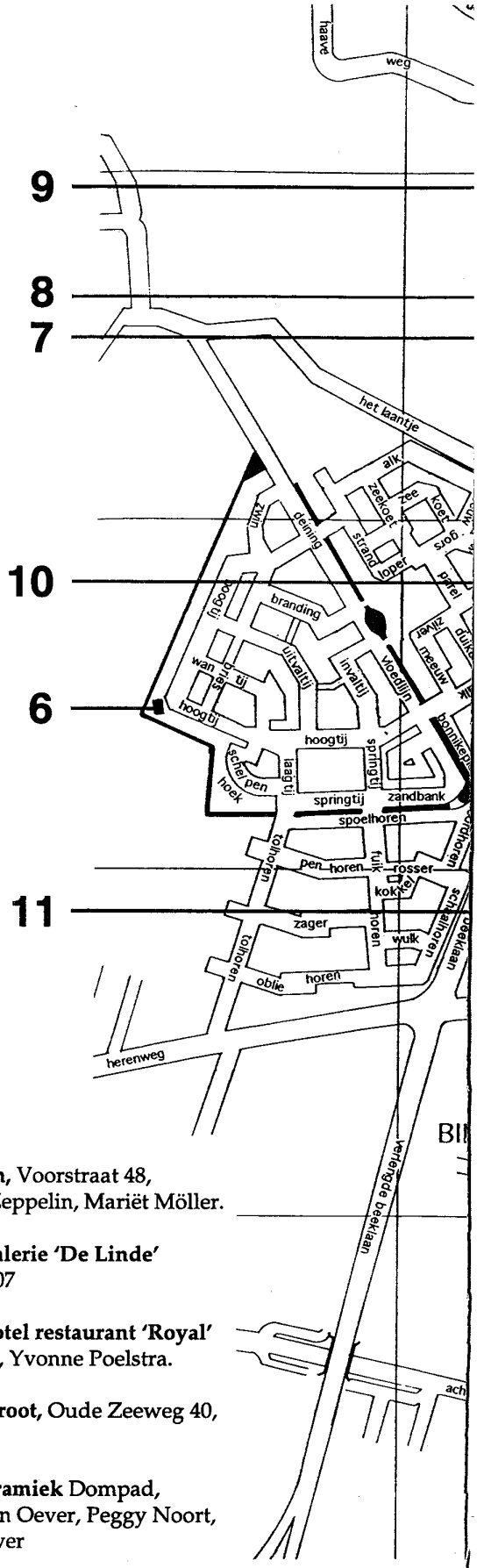

F. Familie Tuyn, Voorstraat 48,
Ylonka von Zeppelin, Mariët Möller.

G. Expositie Galerie 'De Linde'
Voorstraat 107

H. Expositie Hotel restaurant 'Royal'
Voorstraat 46, Yvonne Poelstra.

I. Atelier Ine Groot, Oude Zeeweg 40,
Eigen werk

J. Expositie keramiek Dompad,
Anny van den Oever, Peggy Noort,
Corrie Brouwer

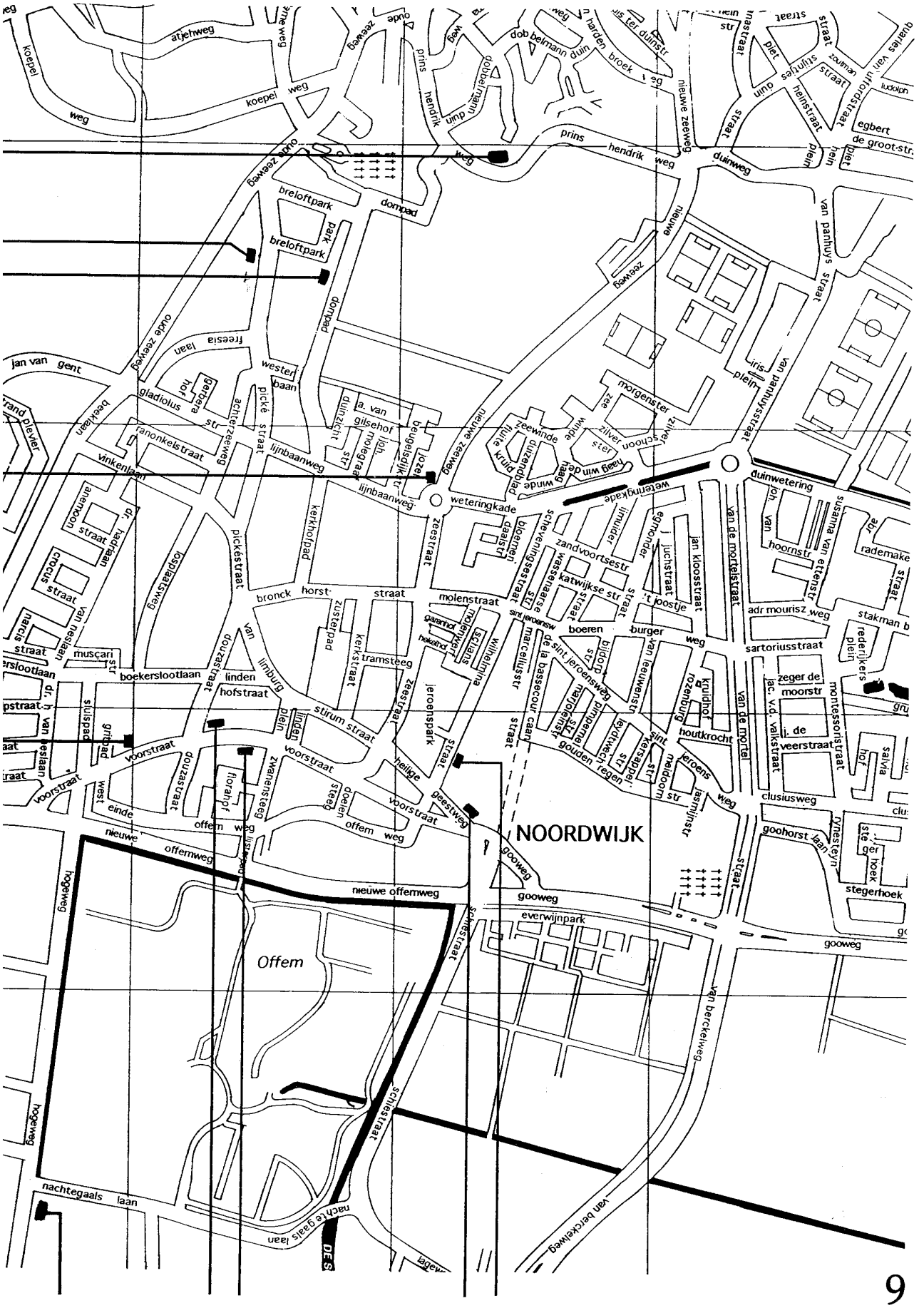
NOORDWIJK
Offem
prins hendrik weg
duinweg
nieuwe zeeweg
oude zeeweg
breloftpark
domplein
van panhuys straat
van panhuys straat
duinwetering
weteringkade
morgenster
jan van gent
gladiolus
ranonkelstraat
vinkenlaan
lijnbaanweg
pickéstraat
kerkhofpad
zeestraat
molenstraat
boeren burger weg
sartoriusstraat
van de mortelstraat
boekerslootlaan
linden
hofstraat
strum straat
voorstraat
jeroensplein
jeroensplein
geestweg
gooweg
everwijnpark
nieuwe offemweg
offem weg
nachtegaals laan
van berckelweg
schiestraat
clusiusweg
goohorst laan
stegerhoek
montessorlstraat
zeger de moorstr
van de mortel
houtkrocht
kruidhof
9
5
4 3
1 2

Het bloembollenbedrijf van de firma P.B. van Eeden.

Tussen Voorstraat 114 en 116 bevindt zich een grote bruine poort. Indien u hier door heen wandelt, belandt u op een plekje van Noordwijk Binnen waar de tijd even heeft stilgestaan. U betreedt namelijk hier het oudste, nog bestaande, bijna in originele staat verkerende bloembollenbedrijf van de firma P.B. van Eeden.
De familie van Eeden is een oud bloembollenkwekersgeslacht dat reeds in 1887 een speciale narcissen-catalogus uitbracht. De huidige eigenaar Dhr. W.P. van Eeden is een vakman die zich gespecialiseerd heeft in het bijgoed (tegenwoordig heet dat bijzondere bolgewassen) en weet daar behalve cultuurtechnisch ook historisch erg veel van. De krokus is onder andere een van zijn specialiteiten.

Hij heeft speciaal voor ons "Tuinweekend" in zijn oude schuren, oud gereedschap en gebruiksvoorwerpen tentoongesteld. Deze voorwerpen werden speciaal in de bollenteelt op de zandgrond gebruikt en zijn allen na vele jaren zwaar handgebruik nog steeds in perfecte staat.

Er zal, op de achter het schurencomplex gelegen proeftuin, weinig meer in bloei staan in juni. Neem toch even de moeite om hier een kijkje te nemen, dan beziet u onze "Dorpskern" weer eens vanuit een andere optiek!

139. S. della Bella, De Medici Vaas in de tuin van de Villa Medici te Rome, ets 1656 in *Livre de vases de divers Maitres.*

Route langs de kunstexposities

A. Ter hoogte van het Lindenplein, bij het oude postkantoor staat de witte presentatie tent. Direct na de presentatie bloemschikken van Tessa van Dam, zal de zilverbank van Drieluik Antiek hier aanwezig zijn met o.a. tafelzilver. U kunt deze dagen hier gratis uw zilveren voorwerpen laten taxeren.

B. **Grote of St Jeroenskerk** (Nederlands Hervormde kerk).
Let u wel op: De kerk is alleen op Zaterdag open.
Onder de klanken van het kerkorgel dat door Jacco van Leeuwen wordt bespeeld, kunt u het prachtige interieur bekijken. Dit monumentale bouwwerk dateert uit 1303.
In de kerk exposeren een groep kunstenaars, verenigd in Kunstkring 88 Duin- en Bol lenstreek. Zij tonen ruimtelijk werk: keramieke beelden en bijzondere kamerschermen

C. **Galerie de Linde,** Voorstraat 107. Verkoopexpositie. (De tuin is dit jaar niet open).

D. **Hotel restaurant Royal,** Voorstraat 76. Pauseert u hier even en geniet van een heerlijke groenlunch.
Exposante is Yvonne Poelstra. Haar kleurrijke grote olieverfschilderijen van bloemen vallen mede op door hun fotografische precisie.

E. **Familie Tuyn,** Voorstraat 48. Twee exposanten laten hier hun werk zien. Ylonka von Zeppelin toont aquarellen. Het werk van Mariet Möller is humanistisch gebonden, kenmerkt zich door beweging en doet poëtisch aan.

F. **Drieluik Antiek,** Voorstraat 57. Verkoop van antieke gouden sieraden, zilveren voorwerpen (broodmanden, theeserviezen) kristal en kleine meubelen. Tijdens het tuinen weekend verkoopexpositie van oude kralen waaronder antieke afrikaanse betaalkralen van Andrea van Dongen.

G. **Familie Berntsen,** Voorstraat 59. Tekeningen en schilderijen van Maaike Keyzer. Ze laten voorwerpen uit het dagelijkse leven zien. Deze zijn gedetailleerd weergegeven waarin een japanse invloed duidelijk aanwezig is.

H. **Familie van Hall,** Voorstraat 69. In het koetshuis exposeert de Catalaanse beeldhouwer Luis Blanc. Hij woont en werkt in Barcelona. Zijn in brons uitgevooerde beelden stralen een grote en toch kwetsbare kracht uit en vallen op door hun gepolijste organische vormen.
Op deze tentoonstelling – de tweede die tijdens de tuindagen in het koetshuis plaatsvindt – zullen ongeveer dertien beelden te zien zijn.

I. **Atelier Ine Groot,** Oude Zeeweg 40.
Ine Groot begon aanvankelijk als lerares textiele werkvormen. Door allerlei persoonlijke omstandigheden en ontwikkelingen schildert Ine nu met textielverf op doek. Emoties spelen in haar werk een zeer grote rol.
Let op: Dit atelier ligt niet in de omgeving van de Voorstraat

J. **Anny van den Oever,** ingang Dompad naast het vogelasiel. Expositie van keramiek door Anny van den Oever, Peggy Noort en Corrie Brouwer.

Waar komt de naam *tuin* vandaan?

Geo.W. Aten

*Hoe komen we aan de naam **tuin**?*
Met een beetje studie ben ik er geloof ik aardig achter gekomen hoe dit woord en woordbegrip is ontstaan.

Toen in de oudheid nomadenstammen hun zwerversbestaan ophieven en zich min of meer gingen vestigen op vaste woonplaats, werd een stukje bos in de omgeving gekapt om van 't hout een woning te bouwen. Dit open gekomen stukje grond werd zeer oppervlakkig bewerkt. Enkele voedingsgewassen, afkomstig van in het wild verzamelde zaden werden er verbouwd. Om dit stukje grond te beschermen tegen wild, zette men er een dichte stekelige beplanting omheen.

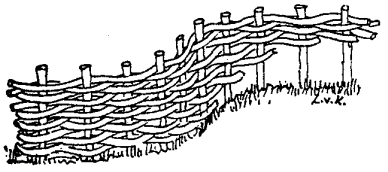

Tun of tuin, gevlochten wilgetenen omsluiting.

Tuin
In de deltagebieden, waar ons land ook toebehoorde, ging men van wilgetenen een omheining vlechten. Deze omheining noemde men **tun** of **tuin** Later werd de naam van de omsluiting, **tuin**, overgebracht op een omsloten terrein. In andere talen vinden we een verwantschap voor dit woord terug. Zo heten bijvoorbeeld in Engeland een door wallen en grachten omsloten stad **town**. In het Duits heeft men van tun **Zaun** gemaakt wat betekent haag of schutting.
De klankverwantschap is hier heel duidelijk: **tun-tuin-town-Zaun.**

Gaarde
In Oud-Nederlandse gedichten komen we vaak het woord **vergier** tegen. Letterlijk vertaald betekent dit wijngaard. Denk hierbij aan het Franse woord **verger**. Omdat er in Holland bijna of geen wijnstok voorkomt (te weinig zon) werd er met **vergier** niet bedoeld wijngaard maar boomgaard. De boomgaard, behorende bij de boerderij of hoeve (in het Gronings **have**) is altijd sterk omsloten geweest. Het **gaard** uit boomgaard is een heel oud Angelsaksisch woord en was het woord voor boerderij of hoeve. In de Skandinavische landen spreekt men nu nog over **gard** of **have** als tuin of erf.
In het Engels stamt hier het woord **guard** vanaf hetgeen betekent beschutten of bewaken. Het Engelse woord **garden** komt kennelijk van **to guard**. In het Duits vinden we het woord **Garten** voor tuin en van **Garten** naar het Franse woord **jardin** is een begrijpelijke stap.

Hof
De letterlijke vertaling van de Latijnse naam **hortus** is :" **huis, dat omheind is** en **tuin** ",lusthof, park en buiten. Hierbij wordt ook verwezen naar **cohors** = een omheinde plaats, omtuining, ook staf van een veldheer en vriendenkring van een koning. **Cohors** wordt geschreven als **cors.** Van dit laatste woord is afgeleid het Franse woord **cours** hetgeen twee betekenissen heeft namenlijk **hof** = binnenplaats en **hofhouding**. In beide begrippen is het weer de omsluiting, het beslotene dat op de voorgrond treedt. In het Nederlands houdt het begrip **hof** nog veel sterker de omsluiting in dan de **tuin** zelf.

Conclusie
Voordat u ooit begint met het aanleggen van een tuin zal deze eerst **'omzoomd'**, **'ommuurd'** of **'omheind'** moeten worden anders, wordt het nooit een : **tun-tuin-town-Zaun-vergier-garden-Garten-jardin-have-hortus-cors-cour of giardino !**

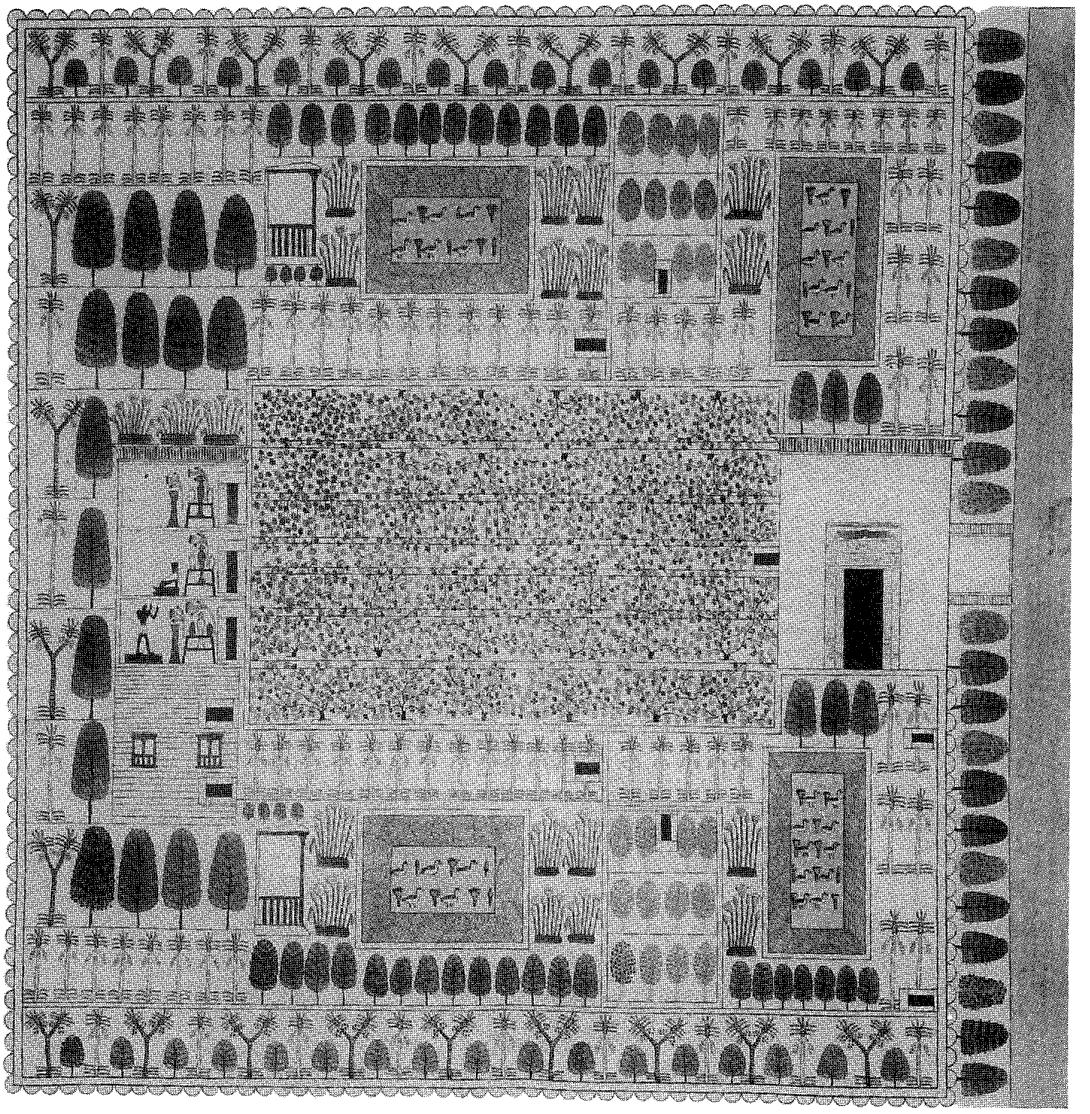

Plattegrond van de tuin van een rijke Egyptenaar. Je komt bij de tuin via een lang kanaal (rechts) en de entree is door een grote poort in de muur. Van bijzonder belang zijn de twee soorten palmbomen die om de tuin zijn geplant. De enkele stam is de dadelpalm, de vertakte boom is de 'doum'-palm. *Uit Ippolito Rosellini's I Monumenti dell' Egitto e della Nubia.*

De tuin in de loop der eeuwen

Geo. W. Aten

Nu we ons een beetje vertrouwd gemaakt hebben met het begrip tuin zullen we eens gaan kijken hoe deze tuin zich in de loop der eeuwen heeft ontwikkeld tot datgene wat wij nu ***tuin*** *noemen.*

De oudste tuinen waar wij afbeeldingen van hebben bewaard zijn die van de Egyptenaren (2500 tot 400 jaar v.Chr..). In de piramiden zijn afbeeldingen en beschrijvingen gevonden, waaruit op te maken is dat de eerste tuinen "gebruikstuinen" waren. Rondom een vijver stonden bomen en heesters, die om hun vruchten geplant waren, zoals dadels, vijgen en druiven. Verder kende men een aantal kruidachtigen die vanwege hun geneeskracht werden gekweekt zoals, papaver, pepermunt, wijnruit en anijs.
Bovendien was de teelt van papyrus erg belangrijk (papyrus=papier!). Deze eerste tuinen waren allen ommuurd met een toegangspoort. Later werden deze "gebruikstuinen" omgetoverd in siertuinen waarbij vooral veel zorg werd besteed aan de waterpartijen, de padenloop en symmetrische kweekbedden.

De Babyloniers (2500 tot 400 v.Chr.) hadden ook een soort tuin. Met name van "de hangende tuinen" van Koning Semiramis is iets bekend. Het waren echter een soort daktuinen. Men weet hier echter nog te weinig van.

In **Perzië** kende men een bevloeide "gebruikstuin" die Paradiso werd genoemd. Voor ons is deze tuin van groot belang, vandaar dat we hier iets dieper op in gaan. Water in die tuinen was ontzettend belangrijk in de tropen, maar ook in de subtropen. In de zomer voor bevloeiing van de akkers en in de winter hoofdzakelijk als drinkwater. Er waren twee systemen om water te geven of via een diepe put of via waterkanalen. De put en het kanaal vinden we als grondgedachte door de gehele beschaafde wereld in de tuin terug. Zelfs heeft de vorm van de nog niet zo oude tuinen tot in Nederland hiermee te maken.

Van de Romeinen (200 v. tot 400 na Chr.) weten we gelukkig veel meer. Het was een nuchter, verstandig en praktisch volk, maar ook een volk van krijgs- en staatslieden, van wereldveroveraars en organisatoren.
Het werd een rijk imperium, waarbij het ene individu het andere wilde overtreffen in rijkdom. Men bouwde tempels en schouwburgen, theaters en badhuizen, maar ook het burgerhuis kwam tot hoge ontwikkeling en zo ook de grond er omheen: **de tuin.**
Hoewel Hellenistische, Perzische en Egyptische aspecten de Romeinse tuinen hebben beïnvloed, kan je toch spreken van de eerste **Europese Tuinkunst!**
De Romeinse tuin wordt gekenmerkt door vormsnoei, Griekse beelden, water en tempeltjes.
De architect/tuinarchitect Plinius beschreef nauwkeurig hoe een tuin er moest uitzien. Hij bouwde verschillende huizen, waarvan de villa Tuscum met tuin in Umbrië (Italië) pas in 1988 werd herontdekt.

Vanuit **de Middeleeuwen** (800 tot 1400 na Chr.) kennen we :
-De kasteeltuin, waarbij de keukentuin (Keukenhof) het belangrijkste was (groenten, kruiden en vruchten), de rest bestond uit gras wat meestal een modderpoel werd waarin de varkens genoten!
-De kloostertuin, een siertuin, die opgedeeld werd door twee kruisende hoofdpaden en dus in vieren was opgedeeld (bloemen en kruiden), het geheel ommuurd met een kloostergang.
-De stadstuin, kleine ommuurde tuintjes direct achter de huizen, (met een voorliefde voor rozen en lelies en wat vruchtbomen)
-De Liebesgarten, was een omsloten tuin, met gras waarin bloemen waren gezaaid. Als tuinmeubilair diende de zoden (gras)bank.
Deze tuinen waren veelal omsloten door fraai beschilderde hekken. Vanuit deze hekken ontstonden later de prieeltjes. Ook het doolhof is vanuit die tijd, alhoewel

dit fenomeen reeds bekend was bij de Romeinen, want wandschilderingen uit het verwoeste stadje Pompeii tonen deze reeds.

De renaissance tuinen, ontstaan in Italië. (14 de tot 16de eeuw) In de Italiaanse villatuin verloopt de overgang van huis, met zijn loggia's naar de omgeving veel soepeler. Men zocht vanuit het huis het uitzicht naar de steden, kijk maar eens in de omgeving van Florence. Ook terrassenbouw kenmerkt de renaissance tuin. Kenmerkend zijn ook de afzonderlijke tuinen met een duidelijk assenstelsel, de kruidenbedden, de terracottapotten met citrusfruit beplant, de beelden veelal uitstekend boven geschoren buxus of klimop. Er was ook altijd een 'Hortus secreto', de geheime tuin te vinden. In deze tuinen gingen water en fonteinen een grote rol spelen. De Italianen groeiden uit tot grote waterwerkbouwers in Europa. De renaissance-stijl vanuit Italië werd over heel Europa verbreid. Ieder land moest wel aanpassingen doen vanwege zijn klimaat, waardoor weer verschillende renaissance-stijlen w.o. de Hollandse ontstond

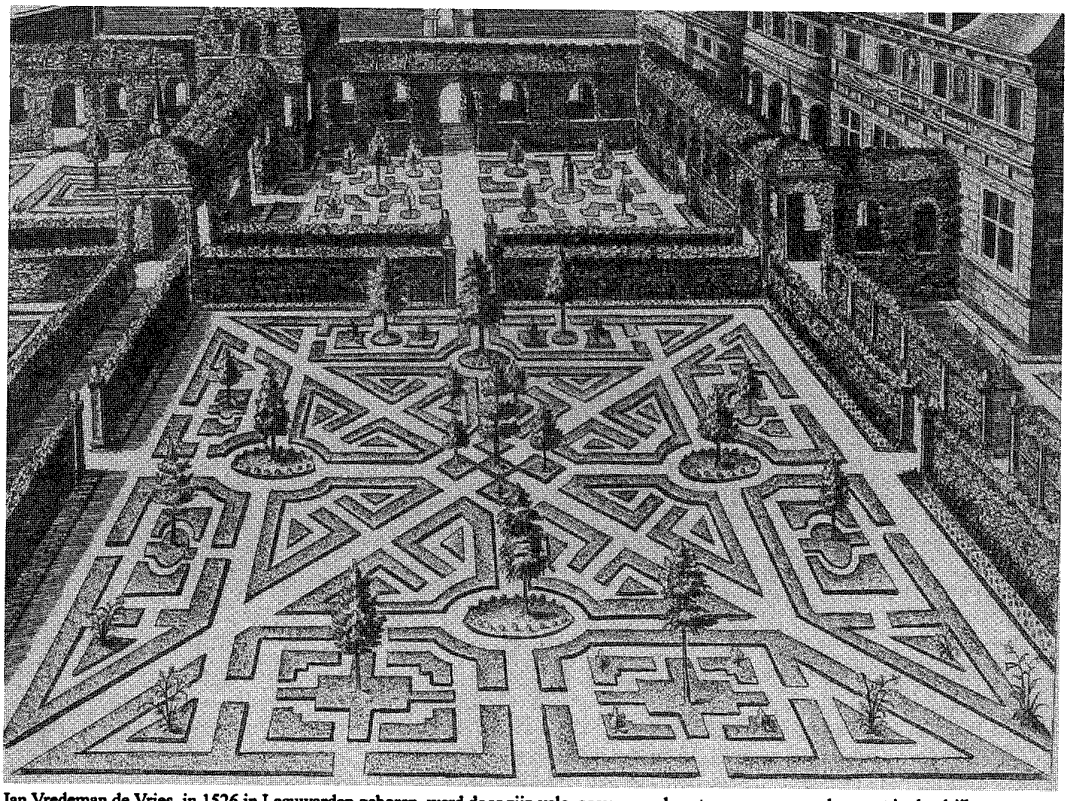

Jan Vredeman de Vries, in 1526 in Leeuwarden geboren, werd door zijn vele, geavanceerde ontwerpen een van de meest invloedrijke personen op het gebied van de bouw- en tuinkunst. Zijn ontwerp voor deze paleistuin toont een strak ingedeelde tuin met een fraaie loofgang.

De baroktuinen waren pompeuze grote tuinen die net als een symfonie uit die tijd waren opgebouwd: inleiding, het eigenlijke stuk en een afsluiting. De materialen die gekozen werden waren marmer en goud. De tuinen waren een afspiegeling van de rijke grote paleizen. Het hoogtepunt van een baroktuin is nog steeds te vinden in Versailles.
De baroktuinen waren immens groot, vaak met kanalen als hoofdassen, waardoor ze nog groter leken. Nederlandse voorbeelden van baroktuinen zijn o.a.: Slot Zeist, Het Loo, De Voorst, Slot Heemstede en Zorgvliet.

De rococotuin is voortgevloeid uit de baroktuin met het enige verschil dat er meerdere hoofdassen door de tuinen lopen en dat het versierings-element van de plantvakken opmerkelijk is met grillige krullen en draaiingen. De bekende tuinen 'Schonbrunn' in Wenen, 'Schloszgarten' in Wurzenburg en 'Sanssouci" bij Berlijn zijn zeker de fraaiste nog bestaande tuinen.

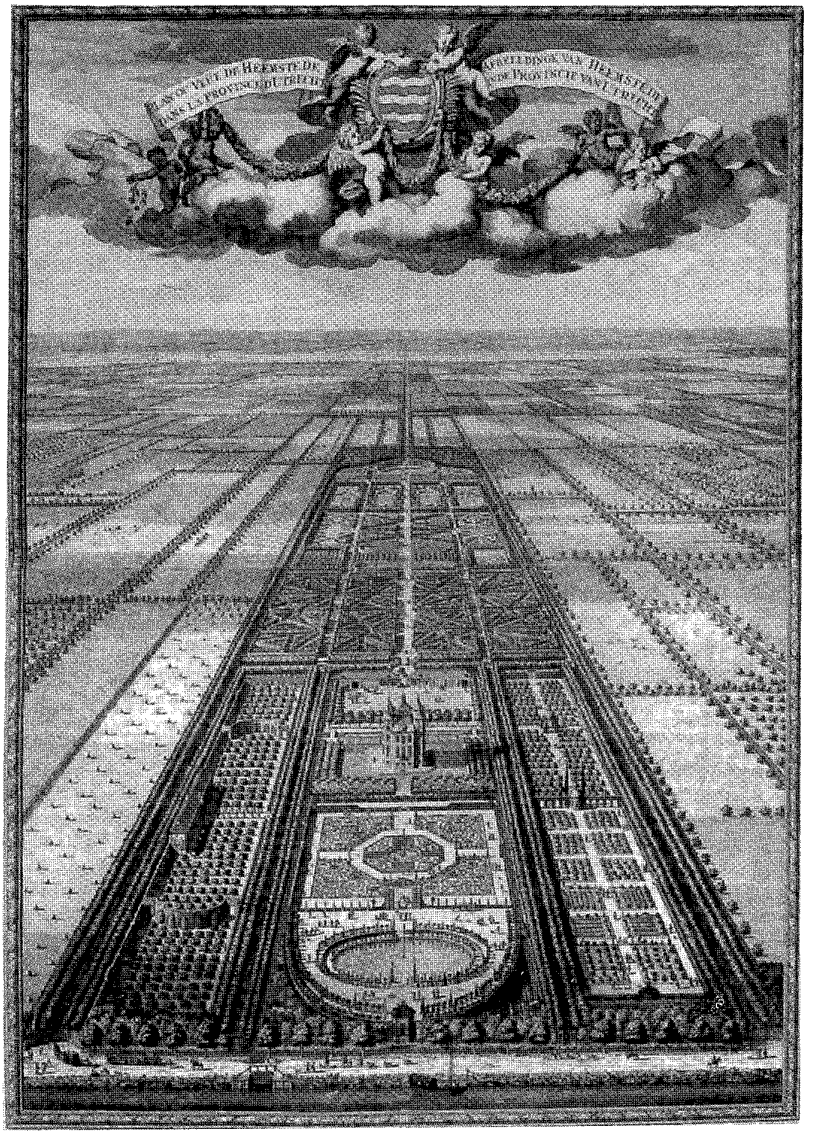

Overzicht van de tuinen van Heemstede in de provincie Utrecht.

De romantische tuin is ontstaan na de Franse Revolutie, toen men zich losrukte uit de ban van het absolute koningschap. De tuin onderging toen een enorme verandering als een reactie op de al te pompeuze grandeur en afmetingen die voor het menselijk oog te groot waren en vergeet niet het kolossale onderhoud. De tuinen werden teruggebracht naar overzichtelijke proporties en zo werd de hedendaagse tuincultuur geboren.

Als reactie hierop ontstonden de engelse landschapstuinen. Via de kleurige **Victoriaanse tuinen** met z'n nieuw ontdekte eenjarigen, komen we tot de hedendaagse bordertuinen, waarin vooral vaste planten de boventoon voeren.
Ja, als je tuinarchitecten moet geloven, of het nou Romeinen waren of middeleeuwse Fransen of Italianen, hedendaagse Huis ter Landers of Boskopers, dan moet je eigenlijk iets van die bovenstaande onderwerpen in jouw eigen tuin gaan verwerken, wil je er iets moois van maken.
Vergeet echter nooit dat jij erin moet leven en dat jij je er prettig in moet voelen, dus zet eerst je eigen wensen op papier voordat je de hulp inroept van een tuinarchitect. Eigenlijk is het nog het allerleukste om hem helemaal zelf, met behulp van de uitgebreide tuin-literatuur, te ontwerpen en te maken.
Het tuin- en plantmateriaal is gelukkig nu overal te koop en ieder tuincentrum kan je met raad en daad bijstaan als je aan je zelf mocht twijfelen. Relax en geniet van je eigen stekkie!

ABN-AMRO
Bank

Lindenplein 6

Om rekening mee
te houden

Den Haan
Makelaardij

Den Haan

Hoofdstraat 48

Makelaars óók in
de oude dorpskern

Van der Wiel
Bouw
Aannemingsbedrijf

Lageweg 5

Restauratie van o.m.
De Lindenhof
en
ABN-AMRO

In het middelpunt van de oude dorpskern

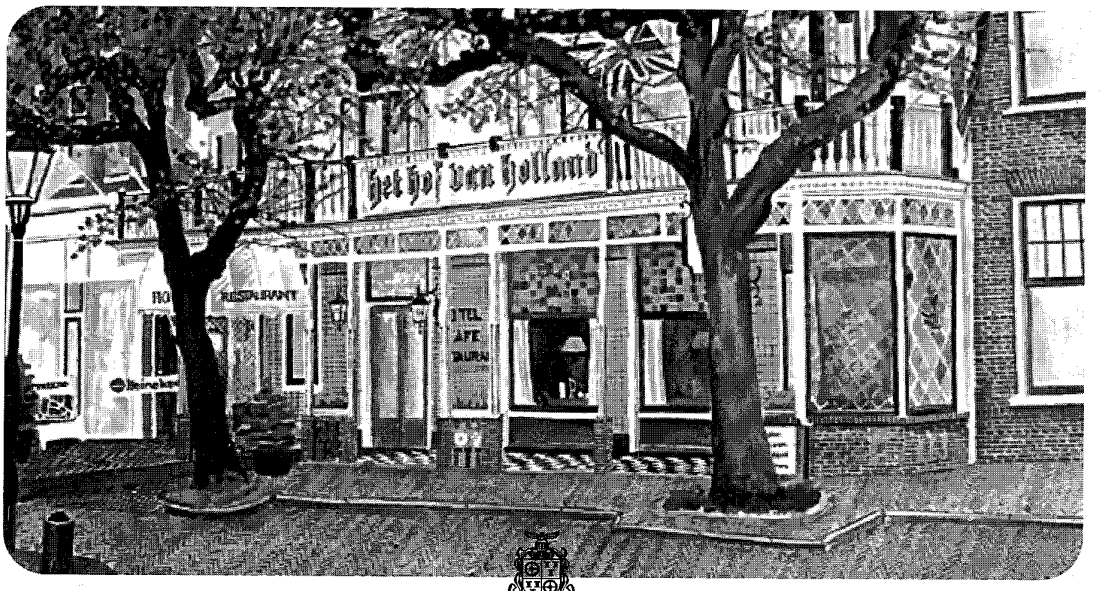

ROMANTIK HOTEL & RESTAURANT
Het Hof van Holland

Voorstraat 79 - 2201 HP Noordwijk - Holland - Telefoon 071-361 22 55 - Telefax 071-362 06 01

Hotel-Restaurant "Royal"

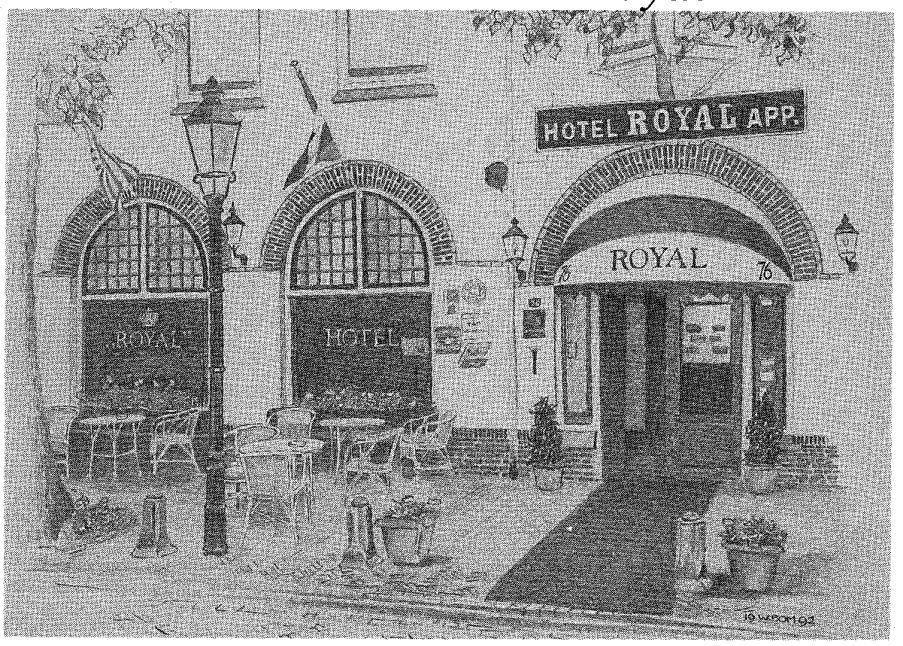

Voorstraat 76

Voor al Uw partijen in de oude dorpskern

Hotel-Restaurant

"DE POORT VAN KLEEF"

De nieuwbouw van onze tuinzaal is klaar!

Mede hierdoor beschikken wij nu over 3 zalen,
om uw bruiloft of ander feest optimaal te kunnen verzorgen.
Heeft u interesse om onze nieuwe aanwinst te zien...
bel gerust voor een afspraak of kom gewoon langs.
In de charmante omgeving van Noordwijk-Binnen
kunnen wij recepties verzorgen tot ca. 350 personen.

Douzastraat 5 *Noordwijk-Binnen* *Tel. (071)3612716*